

HET OBERUFER GEBOORTESPEL

Kees Verhage

HET OBERUFER GEBOORTESPEL

De Kompagnie treedt binnen: Engel, Maria, Jozef, waard Rufinus, waard Servilus, waard Titus, de drie herders: Gallus Stiechel, Witok en de vierde herder Crispijn.

KOMPAGNIE:

Zeg'nen wilt ons binnengaan,
Onzen uitgang Heer daameven.
Zeg'nen wilt ons gaan ende staan,
't Dagelijks brood en ook het leven.
Zegen ons met zalig sterven,
Laat uw hemel ons beerven.

HET STERRENGEZANG:

Mijn beste zangerslui, wat sta je man aan man
Als smoutebollen in de pan
Mijn beste zangerslui, kom in de ronde staan,
Dan zullen we eens samen zingen gaan.
Mijn beste zangerslui, vangt dapper aan,
We zullen het alles groeten gaan.
Groeten we God de Vader op zijn troon
En groeten we zijn enige Zoon,
Groeten we ook de Heiligen Geest met name
En groeten we ze al gedrie tezamen.
Groeten we Jozef en Maria rein,
En groeten we dat kleine kindeken.
Groeten we os en ezeltje,
Die daar staan bij 't krebbeetje.
Groeten we ze door zon en maneschijn,
Die stralen over de zee en over de Rijn.
Groeten we ze door gras en blad,
De heilige regen maakt ons al samen nat.
Groeten we de keizer en zijn macht,
Groeten we de meester, die 't voor elkander bracht.
Groeten we de geestelijke heren,
Die gaven verlot om dit spel te gaan leren.
Groeten we de rechter en zijn regiment,
Opdat ieder hun gezag erkent.
En groeten we hele achtbare gemeent'
Allen, die hier zijn vereend.
Groeten we de schepenen, hoog in eer,
Zoads ze bevolen zijn door God de Heer.
Groeten we ze door alle worteltjes fijn,
Zoveel als er in de aarde zijn.
Mijn beste zangerslui, vangt het anders aan,
De sterre willen we groeten gaan
De sterrestok het eerst gegroet,
Die onze ster hier dragen doet.
Groeten we onze sterrescheer,
Waaraan onze sterre gaat op en neer.
Groeten we ook alle nouwtjes klein,
Zoveel als er aan de sterre zijn. -
Mijn beste zangerslui, geeft wel acht
De ster hebben we onze groet gebracht
Groeten we onze meesterzanger goed,

En groeten we de meesterzanger zijn hoed.
Groeten we onze leermeester met alle ere,
Daar hij ons met Gods hulp wilde leren
Mijn beste zangerslui, geeft wel acht.
We hebben alles onze groet gebracht.
De kompagnie gaat zitten op de banken aan de
zijkant van het toneel.
De engel treedt naar voren.

ENGEL:

'k Treed hier binnen zonder spot
Een goe'n avond samen, geve u God,
Een goe'n avond en een gezegende tijd
Die de Heer uit de hemel ons al bereidt.
Achtbare, wijze, goedgunstige Heren,
Ook deugdzaame vrouwen en meisjes in alle ere.
'k Bid, laat het u niet verstoren,
Een ogenblik ons aan te horen.
Wat wij hier brengen in deze zaal,
Is niet een zelf bedacht verhaal,
Niet door ongelovigen uitgedacht,
Maar uit de heilige Schrift gebracht.
Van hoe ons Heer Jezus Christus geboren is
Die ons ten troost gezonden is
Daarom, als ge dit alles horen wil,
Luister dan, weest allen still
De kompagnie houdt haar ommegang en zingt:

KOMPAGNIE:

Toen de hemelse Heer
Zijn woord vervullen deed
Zond Hij een engel snel,
Van name Gabriël,
Tot Nazareth die stad,
Waar een jonkvrouw woonstee had
Maria was haar naam.
Was met Josef daar tesaam
Onaangeroord en maagd.
Allen gaan af, alleen Maria blijft achter.

ENGEL:

Wees gegroet, gij begenadigde
De Heer is met u,
Gij hebt genade van God ontvangen
Want ge zult zwanger worden
En een zoon baren,
En ge zult hem de naam Jezus geven!
En hij zal koning zijn over zijn volk
Voor eeuwig.

MARIA:

Hoe zal dit zijn,
Omdat ik van geen man bewust ben?

ENGEL:

Zie, ik ben de engel Gabriël,
Die het u verkondigt:
De kracht des Allerhoogste zal u overschaduwen,
Daarom zal men het heilige, dat uit u geboren wordt,
Zoon Gods Zoon nemen.
En zie, Elisabeth uw nicht,

Is ook zwanger van een zoon in haar ouderdom
En dit is al de zesde maand voor haar,
Van wie gezegd werd, dat ze onvruchtbaar was.
Want bij God zijn alle dingen mogelijk.

MARIA:

Zie ik ben de dienstmaagd des Heren,
Mij geschiede, naar uw woord.

De engel gaat af, daarna Maria. De compagnie houdt haar ommeegang en allen zingen:

KOMPAGNIE

Toen Maria zwanger werd,
In Augustus tijden,
Door profeten eens voorzegd
Niemand kon 't bestrijden,
Deed Augustus in zijn rijk,
't Volk beschrijven allen gelijk,
Geen kon het beletten.
Daar ging ieder naar het oord,
En de stad van zijn geboort',
Geen dorst zich verzetten.

Keizer Augustus 't eerste liet,
Beschrijven elk in zijn gebied:
Ook Jozef zijnd' uit Davids stam,
Is opgegaan naar Judeam.
Maria, jonkvrouw trok met hem,
Al naar zijn stede Bethlehem,
En toen zij kwamen in Bethlehems stad,
Maria haar kindek' ontvangen had
Allen af. Maria en Jozef blijven achter.

JOZEF:

Keizer Augustus heeft een gebod gegeven,
Dat heel het volk moet worden ingeschreven,
Dat een ieder belasting betalen zal,
Op zwaarste straf voor alleman.
Nu ik al het geld, dat ik bezat
Voor onze nooddrift nodig had,
Heb ik geen duit, geen stuiver meer.
Zulk een ellend' geklaagd zij God de Heer.
'k Weet ook niet, hoe aan geld te komen,
Mijn krachten die zijn afgenomen,
't Handwerk brengt ons ook niets meer,
't Bedroeft mij het harte al zo zeer
Toch wil 'k voldoen aan alle plicht
Naar 's Keizers woord en zijn gericht.

MARIA:

Ach Jozef, ge hebt er al zorg genoeg;
'k Spreek er een vriend aan, morgen vroeg,
Die geeft ons vast wel wat krediet
Heb om dat geld toch geen verdriet.

JOZEF:

Maria, wie is er zo welgesteld
Dat hij ons zou geven zoveel geld.
De schaarste heerst aan alle kanten.
We moeten 't leggen in Gods handen.

MARIA:

Als er geen middelen zijn te vinden,

Laten we dan 't osje binden,
En het naar Bethlehems stede leiden,
Alwaar Augustus ons henen doet reizen.
Laten we 't daar voor een weinig verkopen,
Dan zal 't alles nog goed aflopen.

JOZEF:

Zo we met 't osje betalen zouden
Hoe moeten w' ons verder in 't leven houden?
Daarop ik mijn hoop al had gesteld,
't Verkopen zou voor luttel geld?
Maar moeten we tussen twee kwaden kiezen,
Laat ons dan maar het minst' verliezen.
Maria, het ezel'tje brengt er eens aan,
Met het osje zal ik naast je gaan.
Maria en Jozef gaan op weg.
De compagnie houdt haar ommeegang en zingt:

K. MEWNIJL:

Toen Maria zwanger word,
In Augustus tijden,
Door profeten eens voorzegd
Niemand kon 't bestrijden,
Deed Augustus in zijn rijk,
't Volk beschrijven allen gelijk,
Geen kon het beletten.
Daar ging ieder naar het oord,
En de stad van zijn geboort',
Geen dorst zich verzetten.

MARIA:

Komen we in de stad zo meteen,
Waar brengen we os en 't ezel'tje heen?

JOZEF:

Ik ken een waard, die naar ik weet
Van zijn naam Rufinus heet,
Daar zullen we naar binnen gaan,
Zullen os en ezel in de stallie staan.

MARIA:

Maar als er anderen zijn gekomen,
En die plaats is ingenomen,
Nu dat er zo veel volk van allerhand slag en wijs,
Vandaag de dag naar Bethlem reist?

JOZEF:

Kijk daar, zie de stad opdagen,
Laat ons het vee een weinig jagen,
Dat niet die stadspoort kwam te sluiten
En w' overnachten moesten, daarbuiten.

MARIA:

O Jozef, haast je niet zo zeer,
Het lopen kwelt me meer en meer.
De weg is ach, van het ijs zo glad
Ik vrees voortdurend Jozef dat
Ik val; mijn leden zijn zo stijf van koude,
Ik vrees het niet meer vol te houden.

JOZEF:

Vanavond zullen ze warm blijven,
Als we ze met hete doeken wrijven.

.....

Hier is de herberg daarvan ik sprak;

Daar vinden we zeker onderdak
Jozef klopt driemaal met zijn staf op de grond. De
waard komt.

JOZEF:

Gegroet Rufinus, vriend zeg mij,
Is er in je herberg geen plaatsje vrij?
We zijn zo moe, het is zo laat,
Zoals het elke reiziger vergaat.
De scherpe wind heeft ons gekweid,
De nijpende kou 't gezicht ontveld.

WAARD Rufinus:

Mijn vriend, zoek elders onderkomen,
Alle plaats is hier ingenomen:
Alle plaats en elk vertrek,
Neem van mij aan, wat ik je zeg.
Een waard als ik, van mijn postuur
Heeft in zijn herberg rust nog duur.

JOZEF:

Hier is mij niemand meer bekend,
Tot wie men zich om hulp wendt,
Maar laat het ons toch niet bedroeven.
En ons geluk opnieuw beproeven.
De buurman zullen we vriendelijk vragen,
Of hij ons misschien wil binnen laten.
Jozef klopt driemaal met zijn staf op de grond.
De waard Servilus komt

JOZEF:

Mijn vriend wil ons een plaatsje gunnen,
Waar we een beetje rusten kunnen.

SERVILUS, boze waard:

Wat heb ik met jou en je vrouw te maken?
'k Bemoei me niet met jullie zaken.
Aan anderen kan ik veel meer winnen,
Bedelaars laat men hier niet binnen!
Scheer je weg van voor mijn deur.
En spaar me verder je gezeur.

MARIA:

Erbarmen moog' zich de hoogste God,
Dat we henen gaan met zulk een spot,
Van koude en angst 't moeten besterven,
Geen schuilplaats hier kunnen verwerven.
De derde waard, Titus, komt met een lantaarn in de
hand

TITUS:

Mijn goede vrouw, waarom dit klagen,
Waarom ben je zo zeer verslagen.
Je ziet, er is geen plaats hierbinnen.
Mijn huis is vol met vreemdelingen.
Maar is een stal ook goed genoeg,
Wil ik je zeggen: vat weer moed.

MARIA:

Mijn goede waard, ons is 't om het even,
Of 't bed ons hard of zacht zal wezen.
Als verder ons geen windvlaag striemt,
Geen sneeuw in het gezicht meer priemt.

TITUS:

Treedt binnen dan, in elk geval,

Tot mijn huis leeg is, in de stal.
De waard brengt Jozef en Maria in de stal;
Maria gaat zitten.

JOZEF zingt:

O jonkvrouw rein,
Hier is een kribbe, alzo klein,
Waarin wij moeten slapen,
Zoals God ons heeft geschapen.
O jonkvrouw rein,
O jonkvrouw rein.

MARIA zingt:

O, Jozef mijn,
Ge moet voor mij, de trooster zijn,
Nu zal 't niet lang meer duren
'k Ontvang in deze ure
Het Kindeken, het Jesulein.

JOZEF:

Morgen zal ik vroeg opstaan,
Naar Kana, naar de slachter gaan,
Ons osje zal ik voor hem leiden.
Zien wat ik voor het dier kan krijgen,
Opdat ik voldoen kan aan alle plicht,
Naar 's keizers woorden en gericht.

MARIA:

Krijg je voor 't osje zoveel geld,
Dat het ons uit de zorgen helpt?

JOZEF:

Maria twijfel daar aan niet,
Ik hoop dat er wat over schiet.
De engel komt met de ster, achter de kribbe.

MARIA:

O Jozef, de tijd is reeds op handen,
Dat ik verlost word van mijn banden.
Nabij is de geboortestonde,
Die Gabriël mij deed verkonden.
Maria heeft het Kind op de arm.

MARIA:

Vraag aan de waard, ons toe te staan,
In zijn herberg binnen te gaan.

JOZEF:

Maria hoe zou hij die gunst verlenen
Daarmee we te veel verlangen met enen.
Maar 'k zal getroost de waard verzoeken,
Zijn huis bezien in alle hoeken,
Of er geen plaats voor ons zou wezen.
Jozef neemt de lantaarn en gaat naar de herberg.

Hij klopt driemaal met de stok op de grond. Titus
komt.

JOZEF:

Baas Titus, er is ons een kind geboren,
Het is er vannacht bijkans bevroren.
Ik vraag daarom of g' ons toe wil staan
In uw herberg binnen te gaan.

TITUS:

Ik zou jullie waarachtig een plekje willen geven,
Maar d'r kwamen net twee dozijn gasten daareven.
't Is hier in alle hoeken en gaten bezet,

Ziet zelf hoe je je met dat kindje redt.
Een waard als ik, van mijn postuur
Heeft in zijn herberg rust nog duur.
Jozef gaat terug

JOZEF:

Maria, hij wilde naar mijn vraag niet horen,
We blijven in de stal, gelijk te voren.
Maar opdat 't kinde niet koud zal hebben.
Leg 't tussen os en ezel in de krebbe.

MARIA zingt:

Ach Jozef mijn,
Hoe ontrouw kan de wereld zijn,
Met schande boven maten,
Ons in de stalle te laten,
O Jozef mijn, O Jozef mijn.
Een handje vol hooi, breng Jozef mij,
Dat ik het kind een beddeken spreij.

JOZEF zingt:

Mijn hart en wil, gans mijn gedacht,
Zij u mijn zone toegebracht.

MARIA zingt:

O Jozef mijn, wieg er met mij, het kindeken,
God zal er uw vergelder zijn,
O Jozef mijn, o Jozef mijn.

JOZEF zingt:

Mijn allerliefste Mario
Zo graag, zo graag, doe ik also
Ik wil wel wiegen dat kindeken
God zal er mijn vergelder zijn,
Mario, Mario!

MARIA zingt:

O Josef, hoor mijn engel zingt
Nu Gloria. Haar liefde dringt
Nu stralend bij ons binnen,
Omdat we mochten winnen,
Het kindeken,
O Jezulein.

KOMPAGNIE:

Een kind geboren in Bethlehem
Op deze dag,
Verheug u nu Jeruzalem.
Op deze dag nu loven wij,
De moeder des Heren prijzen wij
Al met haar kindeken,
Al met haar kindeken.
Christus de Heer aanbidden wij,
Met onze vreugdezang,
Met onze vreugdezang.

Hier ligt het in een krebbe klein,
Op deze dag,
Geen einde kent zijn heerschappij, -
Op deze dag nu loven wij,
De moeder des Heren prijzen wij
Al met haar kindeken,
Al met haar kindeken.
Christus de Heer aanbidden wij,

Met onze vreugdezang,
Met onze vreugdezang.

*Bij de ommeegang blijven der herders achter. De
kompagnie gaat weer zitten. Gallus treedt naar voren
en spreekt*

GALLUS:

Heida! Ho, he!
Ik had gedacht, ik zou de leste zijn,
En komen de anderen nog na mijn.
Oei, oei, wat is het bitter koud,
Ik vrees dat ik nog bevroren zou!
De vorst bijt zo vinnig in 't gelaat,
Dat ik niet weet maar mijn neus wel staat. -
Mijn wollen wanten heeft Stiechel geleend,
Hij leent ze als maar, keer op keer,
Waar blijft nou mijn broeder Stiechel weer?
Ik kijk er eens hier ik kijk er eens daar
En daar komt mijn broeder Stiechel voorwaar!

STIECHEL:

Heida! Ho, he!
Ik had gedacht 't eerst te zijn,
En waarachtig is mij broeder Gallus nog voor mijn!

GALLUS:

Stiechel, hoe staat 't met de kudde en de schapen?

STIECHEL:

Ei, Gallus ik ben er bijkans bevroren.

GALLUS:

Ben jij bijkans bevroren,
Zie eens naar mijn beide handen.

STIECHEL:

Ei, heb je d'r maar twee?
Alle honderd en duzend maal, lieg je me voor.
Ei, waar zou onze broeder Witok toch blijven?
Ik kijk er eens hier ik kijk er eens daar
En daar komt mijn broeder Witok voorwaar!
Witok komt op.

WITOK:

Heida, ho, he!
Ik had gedacht ik zou het eerste
Tot onze kudde en de schaapkens gaan,
En waarachtig zie ik jullie al staan!

STIECHEL:

Ge komt ook alle honderd en duzend maal te laat!

WITOK:

Ja, de vrouw wilde me niet eerder laten gaan,
Voor ik de schoenen had gelapt en genaaid, -
Trouwens, als de vorst niet luwen doet,
Gaan we een kouwe nacht tegemoet.

GALLUS:

Stiechel, hebt ge het verhaal gehoord,
Dat de 's keizers landvoogd Cyrinius, voort
een belasting heft zo hoog en zwaar
En dat ieder die betalen moet, 't is waar,
op straffe van 't verlies van al zijn have en goed?
Wie houdt daarbij nog goede moed?

STIECHEL:

Ei, Gallus, wat zeg je daar?
Is wat je daar zegt, werkelijk waar?
't Volk hoopt op betere tijden,
En moeten ze nu nog zwaarder lijden?

WITOK:

Ach God, gaat ons hopen nooit ten end?
Weel Onze kommer en onze ellend!
Ik had gedacht dat de zorg zou vermindren,
Voor ons zelf en om onze kinderen.
Er komt steeds meer ellende bij
En niemand blijft van ongeluk vrij.

GALLUS:

Ach Witok, jij hebt toch geen klagen?
Wil liever naar mijn armoede vragen.
Mij arme onschuldige treft het gelag,
Ik heb er geen rust bij nacht of bij dag.
Altijd ben ik er bij de schapen,
Ik weet niet wanneer ik nog moest slapen.
Gisteren was ik bij de kudde op 't veld,
Hadde al mijn schapen vlijtig geteld;
Zijn d'r maar weinig al van z'n leven,
Waarvan ik kort de reden zal geven....

STIECHEL:

Zeg dan op, jij ouwe wouwelaar!

GALLUS:

Een deel heeft de grimmige wolf verscheurd!
De herders zien bij het woord wolf verschrikt in het
rond en staan klaar om zich te verweren.

STIECHEL:

't Kan ook door de slagershond zijn gebeurd!
Dan zijn ze per ongeluk dood gebeten.
Moet alles zo maar wolf heten?

GALLUS:

Waarachtig Stiechel, hou je mond,
De wolf bijt net zo hard als de hond!

STIECHEL:

Ja nog veel harder!

GALLUS:

Al wat je d'r ook van zegt,
Komt op je eigen hoofd terecht!

WITOK:

Van de vrouw heb ik ons grutten gebracht,
Die laten we ons wel smaken vannacht.
De herders gaan zitten.

STIECHEL:

Is 't er ook spek bij, dat ik zie?

WITOK:

Als een vuist zo groot, ik geloof wel drie!
Witok verdeelt zijn maal; ze eten.

WITOK:

Laatst'lijk wierd me breedvoerig verteld,
Dat 't van God de Heer is besteld,
Dat ons de begeerde Messias ter wereld zal komen,
Tot troost en verlossing van alle vromen.
Dan zullen wie hier op der aarde,
Verlost zijn van lasten en alle zwaarte.

GALLUS:

Ach was dat ons nu al gegeven
Dat de Messias op aarde mocht leven.
Dan zouden we jubelen en springen
En Gode met vreugde het Gracias zingen.
Bij de eerste woorden van Gallus staan de herders
weer op; ze gaan in een driehoek tegenover elkaar
staan, steunend op hun staven. Ten teken van
vreugde springen ze tegelijk omhoog.

STIECHEL:

Ter welker plaats en oord zal 't geschie'n
Dat we der armen troost mochten zien?

WITOK:

De tijd is ons niet aangegeven,
Maar van de plaats staat 'r geschreven:
In Bethlehem zal hij worden geboren,
Van ener maagde uitverkoren.

GALLUS, bedachtzaam:

Hoort er eens aan, broeders mijn,
Nu we zo met z'n drieën tezamen zijn,
Mochten we best even gaan liggen hier buiten,
En gelijk ook de ogen eens sluiten.
De herders vallen in slaap. De engel komt op en
zingt:

ENGEL:

Gloria, gloria in excelsis! -
Ik breng aan u een blijde mar'
En alle volken op dez' aard.
O christ'nen, waakt, staet op en gaat,
Gezwind tot de kribbe, gezwind tot het kind.
Gezwind, gezwind!
Ga nu gij herderslui, allen meteen
Neem je schalmeien en fluitekens mee
Spoed u naar Bethlehem tot in de stal,
Groet er het kindeken gij allemaal,
Ja allemaal, ja allemaal!
Gij herders, gij herders,
En zijt niet ontdaan,
Ziet grote blijdschap zeg ik u aan!

GALLUS, in zijn droom:

Stiechel wat is dat voor zingen en jubileren?
Welk schepsel wil er ons bekoren
En komt er onze slaap verstoren?

STIECHEL, in zijn droom

Een wonder groot, een wonder bovenal,
Zodra zie ik vanonder mijn hoed of overal
Zie ik zuik groot en felle licht!
Wat schijnt daar voor een droomgezicht?

WITOK, in zijn droom:

Een stemme hoor ik, hel en klaar,
't Schijnt me, 't is een engelschaar.

ENGEL zingt:

Uit hemelsrijken daal ik neer,
Een hemelsbode van alzo veer;
Een blijde boodschap breng ik u,
Die zeg ik en die zing ik u,
Gallus staat op en zegt:

GALLUS, tot Witok:

Pas 't er op, 't heeft geijzeld!

WITOK:

Bliksemkater! En spekspiegelglad!

Het regent, 't is al bevroren,

M'n baard staat stijf van 't ijs.

GALLUS:

Stiechel sta op, de hemel druist er al!

STIECHEL:

Ei, Laat maar druisen,

Hij is al oud genoeg d'r voor.

GALLUS:

Stiechel sta op, De vogeltjes tuiten al!

STIECHEL:

Ei, la' maar tuiten,

Met zo'n klein kopje zijn ze gauw uitgeslagen.

GALLUS:

Stiechel sta op,

De voerlui zwiepen al langs de straten!

STIECHEL:

Ei, la' maar zwiepen,

Ze zullen zeker nog ver moeten rijden.

GALLUS:

Stiechel, je moet toch opstaan!

Stiechel staat op en valt languit.

GALLUS:

Pas op, het heeft geijzeld

STIECHEL:

Ei, alle honderd en duzend!

Trek je nou je klep pas open,

Als ik me de rug bont en blauw heb gestoten?

.....

Ei, mijn Gallus, wat heb jij wel gedroomd,

Dat je naast mij zo ommerollen en ommetollen deed?

Wat heb jij wel gedroomd?

GALLUS:

Wat ik gedroomd heb?

Dat kan ik je vrij zeggen.

De herders staan in een driehoek, het gezicht naar

elkaar, leunend op hun staf. Ze draaien met een

sprong om, zodat ze rug aan rug staan.

GALLUS, zingt:

Ik droomd' in enen stal te gaan,

Zag daar een os en ezel staan,

Die bij een krekken vraten,

Een edel grijsaard, jonkvrouw teer,

Die lichtend bij hem zaten.

Nu ben ik gelijk van slapen vrij

Schonk God dit droombeeld vaker mij,

'k Zou geern' tot zevenen slapen.

Ze draaien zich met een sprong naar elkaar.

STIECHEL:

Ha mijn Witok, wat heb jij wel gedroomd,

Dat je nevens mij zo ommerollen en ommetollen

deed?

Wat heb jij wel gedroomd?

WITOK:

Wat ik gedroomd hebbe,

Dat kan ik je vrij zeggen.

Ze gaan weer rug aan rug staan.

WITOK zingt:

In stille kerstnacht op den land,

Daar diepe slaap werd ik overmand,

Het hart van vreugd deed blozen.

Mijn ziel ontving veel zoetheid,

Veel honing en veel rozen.

Ze draaien weer naar elkaar toe.

GALLUS:

Ha mijn Stiechel, wat heb jij wel gedroomd.

Dat je nevens mij zo ommerollen en ommetollen deed?

Wat heb jij wel gedroomd?

STIECHEL:

Wat ik gedroomd hebbe,

Dat kan ik je vrij zeggen.

Ze gaan weer rug aan rug staan.

STIECHEL zingt:

Ik droomd' als dat een engel kwam

En ons naar Bethlehem met hem nam,

In verre Joodse oorden:

Een wonder was aldaar geschied,

Daarvan we blijde hoorden.

De herders zingen in de kring rondgaande.

HERDERS zingen:

Vrolijke herders, lustige knapen,

Die geern zingen als ze er niet slapen.

Heisa hohee! Laat lustig ons zingen,

Van goede dingen en vrolijk springen.

David een dappere herdersman,

David die ons al verblijden kan! -

Vrolijk zingen wij bij onze schapen,

Als we geen zin hebben om te slapen,

Zingen wij blijde Godvader ter ere,

Wie zal 't ons weren, zal het ons weren?

Niemand die het ons verbiedt,

Zong niet ook David het hoogste lied?

Liet zich door niemand ringeloren

En werd er tot koning uitverkoren,

Mocht over Israëls volk regeren,

Zijn roem op de hele aarde vermeren,

Iedereen die op David duidt:

Zij er de herders geen wakkere lui?

GALLUS:

Nu wel aan, laat ons naar Bethlehem gaan,

En zien aldaar dat wonder aan.

Wat voor gaven zullen we offeren,

Wat voor geschenk dat kind presenteren?

STIECHEL:

Een kruikje vol melk breng ik 't kind als gave,

Dat 'n moeder hem daaraan mag laven.

WITOK:

Ik heb bij mijn kudde een schoon jong lam,
't Kind is 't wel waard dat ik het tot hem nam.
Ik zal het rap met mijn herdersstaf vangen,
En het over mijn beide schouders hangen.

GALLUS:

Ik neem een pluk wol, opdat,
Zijn moeder hem warm daarin leggen mag.
De herders gaan af om hun gaven te halen. Het
toneel wordt donker.

STIECHEL:

't Is hartstikke donker, ik kan niks meer zien.
Gaan we goed naar de stad of verkeerd misschien.
Ei! Je kunt hier verdwalen met alle gemak!

GALLUS:

Stiechel, ik zie ginds een strooien dak;
We zullen naar 't Godskinde vragen daar,
Ze zullen ons het wel zeggen voorwaar
Waar we henen moeten gaan,
En dat kindje treffen aan.

— GALLUS klopt bij de kribbe met zijn staf op de grond:

Hedaar! Hedaar!
Komt er niemand hier naar voren,
Die ons vragen aan wil horen?

JOZEF:

Mijn vriend, wie zoekt je in dit oord,
Wat brengt u tot aan deze poort?
Ik bid, dat ge me zeggen doet
Waarnaar u staan hart, zin en gemoed.

STIECHEL:

Oudevaar, wij zoeken het Godskindeke,
't Zou ons alhier geboren zijn,
Wij mochten weten of 't hier waarlijk legt,
Zoals het ons is aangezegd.

JOZEF:

Zo ge dit wenst, wilt welkom zijn
Hier ligt dat kleine Kindeken.
De herders treden binnen en zingen bij de kribbe:

— HERDERS:

Neem acht mijn hart en zie voorwaar,
Wat ligt er in de kribbe daar
Dat is het lieve Jezuken,
Het alzo schone kindeken.

GALLUS knielt en spreekt:

Wees gegroet, gij kindeke teer,
Wat ligt ge daar armelijk ter neer.
Een bed van stro, geen vederkes zacht,
Alleen wat stoppelen hooi zo hard.
Niet op een zomersdag geboren zijt,
Maar in de bittere wintertijd.
Voor leliën blank en rozen teer,
Kiest ge bittere vorst en winterweer.
Uw kootjes blank, uw neuzeke fijn,
Hoe dat ze haast bevrozen zijn,
En uw lieve guld' oogjes staand d'r vol
Van bittere tranen. Zie een pluk wol,
Heb ik u, Jesulein meegebracht,

Dat uw moederke markt er een beddeken zacht.
Een handvol meel breng ik u ook,
Dat uw moeder u een papken kookt,
En kom ik nogmaals bij u weer,
Dan breng ik u nog veel meer.

STIECHEL knielt en spreekt:

Wees gegroet, gij kindeke teer,
Wat ligt ge daar verkleumd ter neer,
Ge hebt uw hemelzalen groot,
En komt op der aarde arm, naakt en bloot
Ik schenk u een kruikje melk zoet,
En bid dat ge mij voortaan behoedt.

WITOK knielt en spreekt:

God mog' u groeten, lief kindeke,
Wees 't er gegroet lief Jezuken!
In een stal geboren, gij hemelsvorst,
En moet u voeden aan uws moeders borst:
Ik breng u koning, een lammetje klein,
En bid, wil daarmee tevreden zijn.

JOZEF:

Gij herders van herten dank gezeid,
Voor gaven en offervaardigheid.

MARIA zingt:

Gij herders van herten dank gezeid,
Voor gaven en offervaardigheid,
God zal uw neering doen gedij 'en
En laten uw schacpkes tierig zijn.
De herders doen zingend de krib wiegen.

DE HERDERS zingen:

Wiegt er het kindeke teder,
Buig bij het kribbeke neder,
Dat kindeke zij geprezen:
Dat wil d'r ons al genezen,
O Jezuken zoet, O Jezuken zoet!
De herders verlaten de stal, Jozef begeleidt hen.

GALLUS:

Ei, hoe is dit al gewend
Dat hij geboren is zo onbekend
En zulk een koude deerlijk lijdt
En toch regeert de wereld wijd?

WITOK:

Hij kwam hier op der aarde arm,
Opdat hij onzer zich erbarm
In zijnen hemel maakt hij ons rijk,
Ja zelfs aan alle engelen gelijk!
Dat doet hij dus, opdat ten ende
De mens zich van ijdelheid af mocht wenden
En niet leve in pracht en praal,
Maar deemoedigheid leert aitemaal.

STIECHEL:

Het mag ons sterken in onze moed,
Dat hij geboren is van koninklijk bloed,
Koning David was ook een herdersman,
Zoals je in de schriften lezen kan
En door zijn koninklijke daad
De machtige Goliath zelfs verslaaft!

GALLUS:

Maar als ik dit onze gezellen bericht,
Hoe 't kindeke hier neder ligt,
Ze zullen 't nooit niet geloven
Ja, lachen zullen ze d'r over!
Want hiermee is iets aan de hand,
Dat gaat boven al 't mens'lijk verstand.

WITTEK:

Ik kan niet zwijgen, om wat voor gevaar.
Ik zeg het de landheer, duidelijk en klaar.
Morgen zal ik naar Jeruzalem gaan,
En zeggen het den stadhouder aan.

HERDERS zingen rondgaand:

Vrolijke herders, lustige knapen,
Die geern zingen als ze er niet slapen.
Heisa hohee! Laat lustig ons zingen,
Van goede dingen en vrolijk springen.
David een dappere herdersman,
David die ons al verblijden kan! -

STIECHEL:

Ziet, onze Chrispijn komt ginder aan,
Was op veld naar ons zoeken gegaan.
God mog' u groeten, mijn beste Chrispijn.

CHRISPIJN:

God moet u lonen, ouwe Stiechel mijn!

GALLUS:

Hoe mag 't wel met de kudde en schaapkes zijn?

CHRISPIJN:

Waarlijk de schaapjes wijden bijeen,
Alle tezamen, groot ende kleen.
Hebt gij bij geval horen verluiden,
Wat of die geruchten in 't volk beduiden?

GALLUS:

't Is waar, in Bethlehem ligt het kindeken,
In de kribbe, tussen os en ezelken.
Wil je 't wonder aanschouwen gaan,
Moet je te morgen vroeg opstaan
En met ons naar Bethlehem gaan.

CHRISPIJN:

Hoe ver is 't wel?

GALLUS:

Tot je d'r bent!

CHRISPIJN:

Ja, ja, ik zal d'r es bedenken,
En zal 't kind een slip van mijn pelsvacht schenken.

HERDERS zingen rondgaand:

Herderslieden welgemoed
Waren bij de schapen,
Waar de kudde werd gehoed,
En legden zich te slapen.
Toen kwam een engel afgedaaid
Van goddelijke heerlijkheid omstraald,
Zodat ze zeer ontstelden.
De engel sprak: weest niet beducht,
Ik breng een wonderbaar gerucht,
Dat ik vol vreugd wil melden:

KOMPAGNIE zingt in een ommegang:

Laat arm en rijk nu vrolijk zijn,
Op deze blijde dag,
Ons is geboren een kindekelein,
Dat alle ding vermag.
Daarbij ook heilig is,
Zijn naam is 'Jezus Christ',
En om ons aller zondelast,
Op aard gekomen is.

O mens, bedenk hoe onze Heer,
In nood en nederigheid,
In Bethlehem ons daalde neer,
En in een schure leit.
Werd in een krib gelegd
Zoals Gods woord ons zegt:
Die toch de hoogste koning is,
Op aarde wijd en zijt:
De engel treedt naar voren:

ENGEL:

Achtbare, wijze, goedgunstige Heren,
Ook deugdzame vrouwen en meisjes in alle ere,
Wil het ons niet euvel duiden,
Wat wij hier speelden voor u luiden.
Wil ons van onze fouten kwijten,
En onze onkunde het al verwijten,
Als we u 't gemoed verstoorden,
De goede smaak uit 't oog verloren:
Houdt gij het best' in uw gedacht,
Zo wensen we u van God Almachtig
Een goede nacht.

De kompagnie bedarikt en gaat af.

Vertaling Kees Verhage - 1994-1998
uit: Die Oberufer Spiele, Dornach 1981